

П-907

1-й зкв.

р

0224

ДОПОВІДІ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР

СЕРІЯ Б

геологія, геофізика,
ХІМІЯ
та біологія

11

ВИДАВНИЦТВО „НАУКОВА ДУМКА“

КИЇВ 1968

АЛЬБСЬКІ ВІДКЛАДИ НА ЗАХІДНОМУ ПОЛІССІ

(Представив академік АН УРСР О. С. Вялов)

Можливість альбської трансгресії на Західному Поліссі припускають деякі автори [1—3], але вважають, що утворені того часу відклади пізніше були там зовсім або в більшості розмиті сеноманською абразією. Палеонтологічних доказів наявності крейдових відкладів, старших від сеноману, досі не було, а на площі Брестської западини, у Високівському районі, на підставі знахідки сеноманської мікрофауни зовсім виключалась присутність альбу [4].

Однак у 1967 р. у керні свердловини Дубровиця 16-Г (с. Воронки Ровенської обл.) ми знайшли кілька екземплярів двостулкових молюсків, які свідчать про альбський вік вміщуючих порід. Короткий опис розрізу і перелік визначених видів даємо нижче.

Крейдові нашарування представлені утвореннями альбського, сеноманського та туронського віку.

Породи альбу незгідно лежать на розмитій поверхні протерозойських кварцевих пісковиків і представлені алевритовими вторинно зміненними халцедоновими спонголітами, гезоподібними халцедоновими силіцитами з включеннями фосфоритів, алевролітами та алевритами з домішкою глауконіту. Потужність 18 м (рисунок).

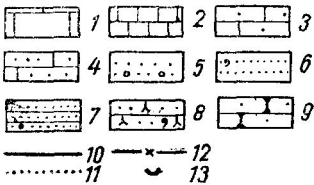
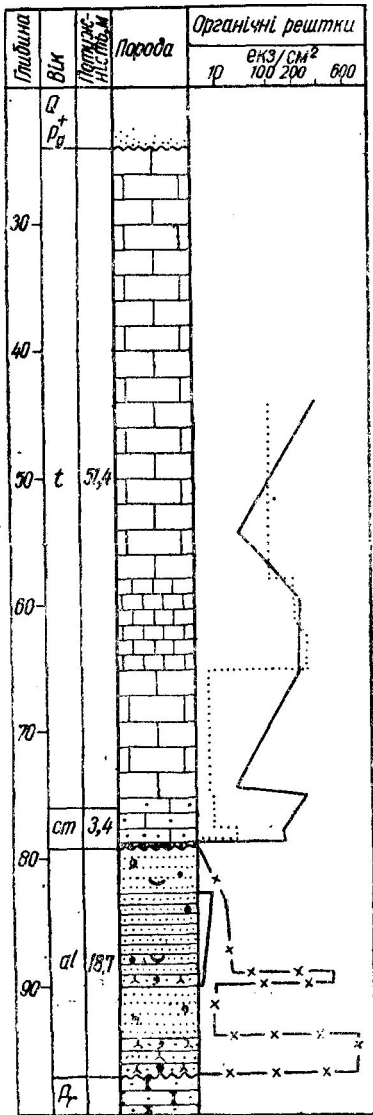
Петрографічні дослідження показали, що головним матеріалом для утворення силіцитів були багаті скупчення в осадку скелетних решток кремнієвих губок. В процесі діагенетичних перетворень значна частина кремнієвих спікул підлягла повному або частковому розчиненню з повторним випаданням в осадок кремнеземової речовини глобулярної будови. Остання у великій кількості виступає як цемент у газоподібних силіцитах та спонголітах. Уламковий матеріал силіцитів представлений в основному уламками мегасклер губок та алевритовими зернами кварцу. В алевритах поруч з уламковим кварцом у підвищеній кількості присутні каолінізовані зерна польових шпатів та мусковіт. З акцесорних мінералів відмічаються циркон, гранат, рутил, ставроліт, амфіболи, опакмінерали. Аутигенні утворення представлені халцедоном, глауконітом, опалом, фосфатною речовиною, піритом і лейкоксеном.

Сеноманські відклади починаються тонким шаром гравіозернистого кварцового піску з глауконітом, з багатою домішкою гравійних зерен кварцу та польових шпатів. Вище він переходить у сірий піщаний вапняк, в якому вміст уламкового матеріалу та глауконіту поступово зменшується. Потужність сеноману 3,4 м.

Відклади турону складені білою крейдою (93—98% CaCO_3). На окремих глибинах вона збагачена уламками призматичного шару іноцерамів і виділяється як іноцерамова крейда. До речі, від відомих іноцерамових вапняків сеноману вона відрізняється структурно-текстурними особливостями та природою захоронення призм іноцерамів в основній кальцитовій масі породи. Відклади турону характеризуються майже повною відсутністю уламкового кварцу та пишним розвитком дрібних багатокамерних форамініфер. Потужність турону 51,4 м.

Залишки двостулкових ми знайшли лише в нижній частині розрізу, на глибинах: 83 м — *Entolium balticum* (D a m.), 88—90 м — *Cucullaea glabra* Park., *Grammatodon carinatus* Sow., *Aucellina gryphaeoides* Sow., *A. krasnopolski* Pavl. (2) *, *A. sp.* (2); 97,5 м — *Aucellina sp.* (2). З них *C. glabra* і *G. carinatus* халцедонізовані, чорні на зломі

* В дужках вказано кількість зразків даного виду.

та н... ті, білі, складені з кальциту.

Стратиграфічне і географічне поширення наведених видів таке: *E. balticum* — верхній альб — сеноман Поділля і сеноман Прибалтики; *S. glabra* — апт Дагестану, апт і нижній альб Північного Кавказу, Мангішлаку і Середньої Азії, альб Західної Європи і Поділля; *G. carinatus* — верхній апт і нижній альб Кавказу, альб Криму, Мангішлаку, Поділля, Швейцарії і Франції, альб і сеноман Англії; *A. gryphaeoides* — верхній альб і нижній сеноман Північного Кавказу, Мангішлаку, Копет-Дагу, Поділля, Швейцарії, Франції та Англії; *A. krasnopolski* — верхній альб Поділля.

Як видно, усі згадані форми поширені в альбі. Правда, деякі з них з'явилися в Кавказькій провінції вже в апті, але в Середню Європу, зокрема на Волино-Поділля, прийшли тільки в альбі. З іншого боку, за винятком *E. balticum*, вони лише зрідка переходять у сеноман, а одна форма зовсім невідома в цьому ярусі. Отже, товщу силіцитів та алевролітів, що вміщує згадану макрофауну, можемо впевнено віднести до альбу, і то не старшого, ніж середній, бо в тому часі розпочалась пізньокрейдова трансгресія на західних схилах Українського кристалічного щита [5].

Границю між альбом і сеноманом проводимо на глибині 78,8 м у підшві грубозернистих пісків з гравієм і глауконітом, якими розпочалась друга фаза трансгресії.

Розріз крейдових відкладів в околиці с. Воронки Ровенської обл. (св. Дубровниця 16-Г).

1 — крейда; 2 — иноцерамова крейда; 3 — крейдоподібні вапняки з домішкою алевроліту; 4 — піщані вапняки; 5 — ріндозернисті піски з гравієм; 6 — алевроліти з глауконітом; 7 — алевроліти з фосфоритами; 8 — алевроліти, гезоподібні халцедонові спонголіти; 9 — кварцеві пісковики; 10 — форамініфери; 11 — призми иноцерамів; 12 — спікули кремнієвих губок; 13 — двостулкові молюски.

Як виявлено нашими дослідженнями, альбські відклади поширені на Поліссі лише в тих районах, де вони заповнюють депресії на докрейдовій поверхні. На піднятих ділянках вони відсутні. Це є одночасно доказом, що згадані депресії існували вже при кінці ранньокрейдової епохи.

Література

1. М. Ксенжевич и Я. Самсонович, Очерк геологии Польши, М., ИЛ, 1956. 2. О. К. Каптаренко-Чорноусова, Е. Я. Краева, А. М. Муліка, В. І. Славін, Атлас палеогеографічних карт Української і Молдавської РСР, Вид-во

АН УРСР, 1960. 3. И. Г. Сазонова, Атлас литолого-палеогеографических карт Русской платформы и ее геосинклинального обрамления, ч. 2, Госгеолтехиздат, М.—Л., 1961. 4. В. С. Акимец, зб. «Стратиграфия, литология и полезные ископаемые БССР», Минск, 1966, стор. 3. 5. С. И. Пастернак, Ю. Н. Сеньковский, В. И. Гаврилишин, Палеонт. сб., Вид-во Львівськ. ун-ту, 3, в. 1, 97 (1966).

Інститут геології і геохімії
горючих копалин АН УРСР

Надійшло до редакції
12.11 1968 р.

С. И. ПАСТЕРНАК, В. И. ГАВРИЛИШИН и Ю. Н. СЕНЬКОВСКИЙ
АЛЬБСКИЕ ОТЛОЖЕНИЯ НА ЗАПАДНОМ ПОЛЕСЬЕ

(Представлено академиком АН УССР О. С. Вяловым)

Резюме

Впервые палеонтологически обосновано наличие альбских отложений на территории Западного полесья. Отложения данного яруса сохранились в понижениях подмеловой поверхности. В районе с. Воронки Ровенской обл. они представлены алевролитами, силицитами и алевролитами с примесью глауконита.

S. I. PASTERNAK, V. I. GAVRILISHIN and Yu. N. SENKOVSKY
ALBIAN DEPOSITS IN WEST POLESSIE

(Presented by O. S. Vylov, Member Academy of Sciences, Ukrainian SSR)

Summary

For the first time the presence of the Albian deposits in the territory of West Polessie is substantiated from the paleontological point of view. The deposits of this stage are preserved in the depressions of a subcretaceous surface. In the area of the Voronka village of the Rovno region they are presented by aleurolites, silicites and alcurites with an admixture of glauconite.

УДК 553.982.061.33

Акад. АН УРСР В. Б. ПОРФИР'ЄВ, В. О. КРАЮШКІН і С. Б. КАЗАКОВ

**МІКРОЕЛЕМЕНТИ ПРИРОДНИХ НАФТ
ІЗ ГНІДИНЦІВСЬКОГО РОДОВИЩА**

Нафтовий поклад у горизонті І—ІІ (нижня перм) можна вважати одним з головних об'єктів промислової експлуатації нафти у великому Гнідинцівському родовищі. За даними спектрального аналізу, зола природних нафт з цього горизонту тут складається з 23 хімічних елементів, хоч розповсюдженість їх неоднакова. Отже, в золі досліджених нафт постійно присутні лише срібло, алюміній, миш'як, барій, берилій, кальцій, кобальт, хром, мідь, залізо, магній, марганець, молібден, нікель, свинець, кремній, стронцій, титан, ванадій, цинк. Головними компонентами зольних залишків нафт є алюміній, кальцій, кобальт, залізо, кремній, ванадій, оскільки їх концентрації в золі завжди перевищують 1—3% (таблиця).

Зола нафт з горизонту І—ІІ характеризується високим вмістом кобальту та миш'яку. Концентрації першого з них майже в 2—3 рази більші, ніж концентрації нікелю, і наближаються до вмісту заліза або ванадію. Вміст миш'яку звичайно перевищує тут концентрації срібла,